СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Число 40. — Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 18. лютого, 1924. — VOL. XXXII. — No. 40. — Jersey City, N. J., Monday, February 18, 1924. — THREE CENTS

БАНКИР ВЕНДЕРЛИП ОБОРОНЯЄ ІМЯ ГАРДИНГА

ВАШІНГТОН, 15. лютого. — Перед сенатовим комітетом, що розслiджує нафтові скандали, ставав нині Френк Вендерлип, один з найвизначнійших банкирів Америки, котрий мав недавно сказати в своїй промові, що покійному президентови Гардинґови заплачено за його ґазету більше, як вона варта, щоби в той спосіб його купити для нафтових концесій.

Френк Вендерлип рішучо заперечив, буцімто він сказав або мав охоту сказати щось подібного. Він згадував сі чутки лишень на те, щоби їх з усею рішучостю відкинути.

ВДОВА ПО ГАРДИНҐУ В ОБОРОНІ ДОБРОГО ІМЕНИ МУЖА

ВАШІНҐТОН, 15. лютого. — Щоби збити поголоски, буцімто покійний президент Гардинґ дістав за свою ґазету „Де Меріон Стар" більше, як вона варта, вдова по ньому предложила спілці, що купила була сю ґазету, таку саму суму, як вони заплатили, як вони хотілиб продати.

НОВИЙ НАФТОВИЙ ПРОКУРАТОР.

ВАШІНҐТОН, 15. лютого. — Президент Кулидж іменував нині філядельфійського адвоката Роберта спеціяльним федеральним прокуратором для нафтових процесів. Сенатовий комітет, що потверджує іменовання президента, заявився за сею номінацією, але сенатор Ла Фолет заявив, що він здержиться від її попертя так довго, поки не переконається про кваліфікації кандидата.

КРОМІ НАФТОВОГО ЩЕ ВУГЛЕВИЙ СКАНДАЛ?

ВАШІНҐТОН, 15. лютого. — Сенатор Ля Фолет предложив нині в сенаті резолюцію, щоби розслідити концесії для використування федеральних вуглевих покладів на Алясці. В резолюції говориться, що секретар нутрішних справ Фол та секретар фльоти Денбі мали в липни 1921. року старатися віддати федеральні вуглеві поклади на приватну експльоатацію на таких самих умовах, як се зроблено з нафтовими теренами, застереженими для фльоти.

РЕПУБЛИКАНЦІ ПОКИДАЮТЬ ПЛЯН МЕЛОНА

ВАШІНҐТОН, 15. лютого. — Щоби добитися ухвалення податкового проекту секретаря Мелона, републиканські провідники в конґресі мусіли зречися тої части проекту, котра постановляє зменченне надподатку о 25 процентів, та згодитися на 35-процентову знижку.

ПРЕЗИДЕНТ ЗДЕРЖУЄ ЛЕТ БАЛЬОНА ДО БІГУНА

ВАШІНҐТОН, 15. лютого. — Президент Кулидж задержав лет бальона „Шенандоа" до північного бігуна, щоби наперед дати конґресови можність ухвалити видатки на сей лет та щоби в той спосіб уникнути можливої критики за самовільне поступованне. Офіцири бальона сильно розсчаровані сим зарядженнем ,бо на їх думку, як конґрес не скаже свого слова до 10 днів, то буде вже за пізно летіти сього року.

ПРОГИБІЦІЙНИЙ АҐЕНТ ПОСТРІЛИВ СЕНАТОРА

ВАШІНҐТОН, 15. лютого. — Один прогибіційний аґент, котрий, як він самий каже, гнався по Пенсилвенія Евеню у Вашінґтоні за одним бутлеґером, пострілив небезпечно сенатора Френка Ґріна з Вермонту. Сенатора відставлено до шпиталя. Лікарі кажуть, що він буде мати велике щастє, як вийде з життям.

ХОЧУТЬ ПОПЕРТИ КАНДИДАТУРУ ВОЛША

АТЛЕНТА, Джорджія, 15. лютого. — Одна частина демократичної партії підняла думку виставити на стейтовій конвенції сеї партії кандидатуру сенатора Волша з Монтани на уряд президента Злучених Держав.

Сенатор Волш з Монтани відзначився тим, що се він довів до слідства в справі нафтових скандалів. Його кандидатура стрінеться з'відомим серед Американців упередженнем до католиків, до котрих належить сенатор Волш.

ЗА ПОМИЛУВАННЄМ ВЯЗНИКІВ ВІЙСКОВИХ ВЯЗНИЦЬ

ЛІВЕНВОРТ, Канзас, 15. лютого. — Уряд установив спеціяльну комісію для розглянення, за що сидять жовніри, засуджені военними судами в час війни, та, котрі з них заслуґують на помилування. Слідство розведено на домаганне Американського Леґіону.

АМЕРИКА ВИСИЛАЄ ВОЄННИЙ КОРАБЕЛЬ ДО НОВОГ ОСІДКУ ПОВСТАНЦІВ

ВЕРА КРУС, 15. лютого. — Американський военний корабель, що досі стояв коло сього порту на сторожі американських інтересів, дістав нині приказ поплисти до Пуерто Мехіко, щоби там охороняти Американців та чужинців, захоплених повстанием .В околиці того міста ведеться тепер завзята битва.

НОВЕ МЕКСИКАНСЬКЕ ПОВСТАННЄ?

НЮ ЙОРК, 15. лютого. — Джан Бравн, член британської робітничої партії, котрий обіздив Мексико, каже, що в Мексику грозить по здушенню сього повстання другий вибух. Сим разом повстануть фашисти, які не хочуть допустити до президентури поступовця Калеса.

ПЕРЕЛОВИЛИ ФАЛШІВНИКІВ ГРОШИЙ

ВАШІНҐТОН, 15. лютого. — Тайна поліція федерального уряду впала на слід широко розгалуженої шайки фалшівників гроший, котра збиралася власне пустити в курс тисячкові долярові банкноти. Заговірники мали своїх спільників навіть серед робітників бюра друку, котре друкує урядові банкноти. Двох з них поліція арештувала.

ЗА АМЕРИКАНСЬКО-БРИТІЙСЬКОЮ ЗГОДОЮ В СПРАВІ ПРОГИБІЦІЇ.

ВАШІНҐТОН, 15. лютого — Сенатовий комітет для заграничних справ заявився за американсько-британським договором в справі виконування прогибіційного закона Злучених Держав.

СМЕРТЬ УКРАЇНКИ В АВТОМОБІЛЕВІМ ВИПАДКУ.

В Нюйорській дільниці Бронксі случився в пятницю, 15. лютого, нещасний случай, жертвою котрого впала одна Українка Стефанія Дмитрів. Автомобіль, котрим вона їхала в товаристві кількоро людий, поховзнувся на вбитім снігу, звалився на придорожний мур, перескочив його та впав на другу вулицю, що веде 40 стіп низче. Підчас сього погибли: Родерик Оконор, властитель авта та менажер автомобілевого відділу одної асекураційної компанії; Алфред Гадсон, менажер підприємства „Сан Індемниті Ко.", та панна Стефанія Дмитрів з Кренфорда, в Ню Джерзі, котра була секретаркою сього підприємства.

ПОЛЬСЬКИЙ КОМУНІСТ В МОСКВІ.

Як подає „Русспресс", б. посол варшавського сойму, Домбаль, декретом ЦІК. іменований членом найвисшого суду в Москві.

ТРАҐІЧНА СМЕРТЬ.

В Кракові підчас останньої відлиги упала з даху крига леду на голову д-ра Дробнера що переходив тротоаром і вбила його на місци.

ЄДИНИЙ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ПОДАТОК.

На просторі всієї України зібрано по день 25. грудня 1923 р. 143,099,000 пудів єдиного сільсько - господарського податку, в чім натурою вплинуло 36,648,000 пудів, а решту грішми й облігаціями т. зв. хлібної позички.

МАРКО ЛУЦКЕВИЧ В ХАРКОВІ.

Відомий посол з Волині Марко Луцкевич прибув з Праги до Харкова, де радянська влада приняла його дуже прихильно. Луцкевич вступив у члени гуртка селянських письменників і журналістів „Плуг" та приготовляє до друковання матеріял про положенне українського населення під Польщею. Разом з Луцкевичом приїхало до Харкова кількох українських еміґрантів з Чехо-Словаччини.

ЛІСНИЧІ СТРІЛЯЮТЬ ДО СЕЛЯН.

В с. Гребіннім пов. Рава Руська, лісничий Філіпович стрінувши селян в дідичівськім лісі стріляв до них з рушниці і смертельно поранив Івана Липчака. Ліс цей є власністю кн. Сапеги.

ЗАМКНЕННЯ САНАТОРІЇ ДЛУСКОГО В ЗАКОПАНІМ.

Як подає польська преса, відома сенаторія для хорих на грудні недуги в Закопанім, давнійше власність др. Длуских, має бути з днем 1. квітня с. р. замкнена. Причиною сього доріжня і кепські господарські відносини.

ПОВОРОТ ДО ТЕРОРУ В РОСІЇ.

З Москви повідомляють під датою 19. січня с. р.:

Протягом 48 годин арештовано біля 4,000 осіб. Вчера переведено в опері масову ревізію серед осіб, які сиділи на дорозших місцях. Всі ті арештовання означають поворот до політики терору. Москва приймає звільна вигляд, який нагадує 1920 рік. Театри і ресторанои — порожні. Уличний рух завмирає вже о 10 годині вечером.

УКРАЇНІЗАЦІЯ.

Радянські установи, що мають безпосередні зносини з селом, перейшли з днем 1. січня ц. р. в цілому урядуванню на українську мову. В усіх українських державних установах відкрито курси українознавства. 90 процент всіх установ на Україні вже перейшло на чисто українське діловодство і урядування.

НАЛЯКАВ ВОВКА ЕЛЄКТРИЧНОЮ ЛІХТАРКОЮ.

В загребському „Обзорі" читаємо: Вечером вергав Йосип Штруцель із Ячковіни гром. Врапче. По дорозі стрінув вовка. Зразу в вечірному сумерку думав, що то пес. Та в останній хвилі пізнав небезпеку, засвітив вовкови в очі електричною ліхтаркою. Вовк налякався і пустився тікати. В цій околиці вже десять літ люде не бачили вовка.

НЕЗНАНИЙ РІД ВЕДМЕДІВ.

В англійській провінції Юґанда викопали кістяк досі незнаного звіря. Вчені догадуються, що то ссавець величиною коня. На ногах мав кігті, отже мусіла то бути якась порода ведмедів.

НЕВДАЛИЙ ЗАМАХ НА ТРОЦЬКОГО.

З Лондону повідомляють під датою 20. м. м.:

Місцеві часописі доносять про мнимий замах на Троцького, якого переведенне лежало в руках московської Чеки.

Троцький — пишуть часописі — живе останніми часами в палаті, яка до революції була власностю одного міліярдера, власника копалень нафти. Довкола палати підіймається високий камяний мур, якого береже постійно сильна сторожа. Коло півночі явились перед зелізною брамою палати два великі тягарові авта із зоруженими людьми, які домагались іменем Чеки негайного вїзду. Коли сторожа відмовила домаганню чекістів, висадили вони браму динамітом. Однак за брамою здержала їх сильна запора із кільчастого дроту, споза якої варта відкрила огонь на наїзників.

В перестрілці, яка вивязалась, вбито двох чекістів. Підчас бійки один із жовнірів старався порозумітися з казармами, щоб прикликати військову підмогу, але ствердив, що дроти тбули попеметинані. Підмогу спровадив щойно червоноармієць, який переправився через мур і повідомив свою частину. Побачивши нерівновагу сил, чекісти пішли в розтіч.

Як стверджено, Троцького критичної ночі не було дома. Московська Чека надіслала Троцькому поясненне, що про нічний інцидент нічого не знає і ніякого розпорядження проти Троцького не давала. Хто допустився замаху, не відомо. Троцький приняв із зрозумілих зглядів се поясненне до відома. В цілій Москві говорять, що Троцький стоїть на чолі тайного заговору проти теперішнього уряду і стремить до перебрання диктатури.

Чи Ви є передплатником „СВОБОДИ"?

КОЛИ ЩЕ СЕЇ ЧАСОПИСИ НЕ ПЕРЕДПЛАЧУЄТЕ, ТО ЗАЧНІТЬ ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ ЇЇ СЕЙЧАС.

„СВОБОДА" є найбільшою зі всіх українських часописий в новім і старім краю.

„СВОБОДА" виходить кождого дня з виїмкою неділь і свят.

„СВОБОДА" подає цікаві новини американські і краєві.

„СВОБОДА" також подає найдокладнійші відомости з теперішних подій в старім краю.

Передплата виносить в Злучених Державах:

На рік	$7.00
На пів року	$3.75
На три місяці	$ 2.00

В Джерзи Сіти і загранице:

На рік	$10.00
На пів року	$ 5.00
На три місяці	$ 2.75

Звертаєсь увагу, що на кредит нікому не висилається часописи.

Гроші належить висилати враз з замовленнєм на почтовий або експресовий моні-ордер або в реджістрованім листі на адресу:

„SVOBODA", 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ДРУКАРНЯ

У. Н. СОЮЗА „СВОБОДА"

виконує старанно, дешево і на час всякі друкарські роботи як:

СТАТУТИ, ПРОГРАМИ І ТІКЕТИ НА КОНЦЕРТИ, ПРЕДСТАВЛЕННЯ, ПІКНІКИ І БАЛІ, ЯК ТАКОЖ КОВЕРТИ І ЛИСТОВІ ПАПЕРИ ДЛЯ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ.

Проситься всі відділи У. Н. Союза удаватися зі всіми замовленнями до своєї власної друкарні на адресу:

„SVOBODA", 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

КАЖУТЬ, ЩО КОМІСІЯ ДОСА ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА ВІДШКОДОВАННЄМ В СУМІ 50 МІЛІЯРДІВ МАРОК

ПАРИЖ, 15. лютого. — Комісія знавців під проводом Американця ґенерала Доса вже вернулась сюди з Берліна. Французи дуже інтересуються дослідами комісії, але Дос про них мовчить.

Приватно заявляють, що комісія Доса обчислила, що Німеччина може заплатити аліянтам лише 50 міліярдів золотих марок так званого военного відшкодовання, на яке, як кажуть, тепер вже по стільки немилих досвідах згодиться і Немиччина і Франція.

СПРАВА РУРЩИНИ

ПАРИЖ, 15, лютого. — В поінформованих кругах кажуть, що комісія Доса заявиться за сим, щоби Французи сейчас забралися з Рурщини.

За сим є і розважнійші французькі політики, котрі бачать невдачу військової окупації.

Часопись Суар пригадує, що міністер фінансів Лястейрі сказав був, що Франція мусить держати Рурщину 100 літ, аби стягнути з неї военні відшкодовання.

НІМЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ ЗВОРОТУ РЕНЩИНИ

БЕРЛІН, 15. лютого. — Тутешня преса підносить, що умовою для плачення Франції военних відшкодовань мусить бути зворот Рурщини, морaторія (проволока) у плаченню военних відшкодовань і запорука міжнародньої позички для Німеччини.

ТРУДНОСТИ З ПРИЗНАННЄМ РОСІЇ АНҐЛІЄЮ

ЛОНДОН, 15 .лютого. — В тутешніх урядових кругах заявляють, що справа признання Росії на основі нового договору буде вирішена щойно за два місяці. Се тому, що справа з добором делеґатів на конференцію і з самою конференцією потягнеться ще довший час.

Кромі того російське советське правительство підносить, що довги Анґлії, які їй завинило царське правительство, має платити не тільки Союз Советських Соціялістичних Републик, але також „граничні держави", як Естонія, Польща, Латвія, Литва і Румунія, котрі дістали або захопили території бувшої російської імперії. Наслідком сеї заяви повстануть нові ускладнення у відношенню Анґлії і других держав до Росії.

МЕКДАНЕЛД НЕЗДУЖАЄ

ЛОНДОН, 15. лютого. — Британський премієр Мекканелд почувається перемучений ізза перепрацьовання. Він дуже розденервований і терпить на безсонність. Одначе не поважної натури. Лікарі поручають йому більше відпочивати.

ПОСАДИ ДЛЯ ПОСЛА О'ҐРЕЙДІ

ЛОНДОН, 15. лютого. — Тутешні ґазети пишуть, що посол (з Партії Праці) О'Ґрейд іабо буде іменований анґлійським амбасадором в Москві або міністром закордонних справ в кабінеті Мекданелда.

БАВАРІЯ ХОЧЕ ЗАВЕСТИ ПРИМУСОВІ ПРАЦІ

БЕРЛІН, 15. лютого. — З Мінхен, столиці Баварії, повідомляють, що баварське правительство приготовляє законопроект про примусові державні роботи для чорожан. На основі того закона мущини в Баварії мали би працювати для держави по рокови, а женщини по пів року.

В законопроекті сказано, що держава може оголосити у випадку великої потреби мобілізацію всіх робучих сил до державних робіт.

НАРАДИ В СПРАВІ ОБМЕЖЕННЯ МОРСЬКИХ ЗОРУЖЕНЬ

РИМ, 15. лютого. — Вчера зачалась тут конференція з рамени Ліґи Народів у справі обмеження морських зоружень.

З розмов з делеґатами виходить, що проти обмежень є Росія і Греція. Представник Росії адмірал Беренс каже, що Росія не може згодитись на обмеженне своїх морських зоружень, бо вона ще не живе правильним життєм. Грецький представник каже, що Греція не може згодитись на абмеженне морських зоружень, бо боїться Туреччини.

ГОЛЯНДІЯ НЕ СПІШИТЬСЯ ПРИЗНАВАТИ РОСІЮ

ГАҐА, столиця Голяндії, 15. лютого. — Голяндський міністер закордонних справ др. Карнебек, відповідаючи в парляменті на запит комістичного посла, заявив, що голяндське правительство не признало російського советського правительства і не веде в сій справі переговорів, але пильно слідить за торговельними можливостями в Росії.

ЖІНКА РЕДАКТОРА ВОРЛДА ХОЧЕ РОЗВЕСТИСЬ У ПАРИЖІ

ПАРИЖ, 14. лютого. — Жінка власника і редактора нюйорського дневника Ворлд, Фредеріка Пуліцер подала до тутешнього суду о розвід з чоловіком Ралфом Пуліцером.

Вони були повінчані 19 літ і мають двох синів. Ралф Пуліцер був недавно в Парижі; тепер в Лондоні.

КРЕДИТ В АМЕРИЦІ ДЛЯ РОСІЙСЬКИХ КООПЕРАТИВ

МОСКВА, 15. лютого. — Сюди вернувся з Америки директор всеросійського кооперативного союза Віктор Ноґін. Він в Америці переговорював іменем союза з тамошніми власниками бавовняних заводів і фінансістів і заявляє, що вони згодились дати союзови кредиту в продукті на $1,000,000.

Він додав, що весною приїдуть в Росію Американці оглянути, наскільки обновився ткацький промисл в Росії.

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛТАВА І НЮ ЙОРК.

Теперішній переломовий час на Україні сильно зміняе наш народній побут. Зникае колишня одежа, спосіб життя, домашній промисл; зміняеться світогляд.

Отже збирати памятки давнього побуту се річ незвичайної культурної ваги.

Музеяльну частину тої праці взяв на себе історично-етнографічний відділ полтавського музею.

Він вислав на села 10 людий, котрі протягом тижня зібрали дещо з характеристичного полтавського жіночого убрання, досить богато хліборобського знаряддя і майже всі рибацькі прилади, як ятері, хватку, сітки, верту й інші. Деякі зразки старинної посуди мають високу артистичну вартість.

Оглянуто також церкви в місті Решетилівці. В них знайдено деякі дорогоцінні образи і дві книжки з XVII і XVIII століття.

Побажатиб треба, щоб таку роботу ведено також по других губерніях і повітах, а то колись нарікати-муть наші діти, що на наших очах запропастилася старовина українського народу і ми її не заховали.

При тій нагоді одна замітка на адресу американських Українців. Чи не добре було би подумати про УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ ТАКОЖ В АМЕРИЦІ? Що цікавого привезли зі собою наші брати і що привезуть у будучині наші еміґранти з одягів, з посуди, з домашнього промислу, требаб зібрати туди. В бібліотечний відділ давати всі книжки й ґазети, які виходять в Америці. Дальше моделі і пляни церков, народніх домів, наших фарм і таке друге. Фотоґрафії з ріжних свят, зїздів, обходів; оповістки, театральні плякати, летючі листки. Таблиці, на яких представлено-б розвиток наших товариств; їх відзнаки, фотоґрафії льокалів, то що.

Збірку можнаб доповнювати предметами з рідного краю.

Гадаю, що наші повітові товариства, котрі відкликаються до жертвенности своїх земляків за морем, почувались би також до обовязку вислати, що цікавого в них е з народнього побуту, як ось: давні одяги, кераміку, посуду, господарські прилади, то що.

Збірка могла би зразу міститися при якімось товаристві в окремих шафах, а тимчасом можнаб подбати для неї о окреме, відповідне приміщенне, колиб назбиралась достаточна скількість предметів.

Але початок всежтаки треба зробити і чим скорше, тим краще, бо івріднім краю старина вигибае і робить місце новому, не українському.

Який хосен? — спитае хтось.

Великий.

По перше діти наших еміґрантів бачили-б на власні очі образ нашого побуту, своеї культури; а коли музей розвинеться як слід, то до якоїсь міри образ цілої України. Се збереже їх від винародовлення; скріпить їх національне почутте; буде їх виховувати на свідомих Українців і не дасть їм пропасти для рідної нації.

Це одно. А друге — Американцям і чужинцям можна дати наглядну лекцію про Україну і її народ. Культурні люди, як чують про якийсь народ, котрого вони не знають, то в першу чергу питаються: „Аякі у вас великі поети", і „Чи маете ви свої музеї?" Се тому, що дійсно з гарних писменників і з добре устроених музеїв найскорше можна довідатись про життє-бутте якогось народу. Не буде-ж Американець їхати до Галичини, або до Киева, щоб пізнати Україну, але в Ню Йорку, чи де там неодин з них радо зайде до українського музею і з противника нашого, або з байдужної до нас людини, може хоч деякий перетворитись в нашого прихильника. А прихильників, на жаль, між культурними народами нам все таки ще треба.

Богдан Лепкий.

ПЛАТНЯ РОБІТНИКІВ У НАЙВИСШІЙ НАУКОВІЙ УСТАНОВІ НА УКРАЇНІ ПО 20 КОПІЙОК МІСЯЧНО

Берлінський Літопис пише:

З рахункового звідомлення Академії Наук в Києві виходить, що держава видала за 1921-ий рік на Академію несповна 198 міліонів крб., або на довоенну валюту не більше як 990 КАРБ.! Коли взяти під увагу цифру штатних робітників, 404 ДУШ, то вийде, що на одного штатного співробітника держава за 1921-ий рік видала взагалі трохи більше як по 2 карб. або МЕНЬШЕ ЯК 20 КОПІЙОК НА МІСЯЦЬ! Ці мініятурні цифри, коли порівняти їх з витратами на „загально-совітські" ціли, такі смішно малі, що певно нема на цілій Україні ніякісінської установи, щоб вона Радянську Владу коштувала так дешево як Академія.

Се найкраща ілюстрація до „українізації" України.

ПОГЛЯД ПРО НАЦІОНАЛЬНІСТЬ.

Голяндський соціольоґ, проф. Штайнмец, що яко гість берлінського університету мае тепер ряд викладів про европейське національне питанне, говорив у своюму другому викладі про умови, серед яких витворюється національна лучність. Ані спільність раси, ані спільність мови й думок не творять ядра національности. Таксамо глибокі основи спільної традиції і звичаїв, культури й історії не е типічні признаки для національности. Тільки ВОЛЯ ДО САМОСТІЙНОСТИ, що походить із спільної душі народу, е ознакою національности. Проф. Штайнмец говорив далі про розвиток і становище мальенецьких держав перед війною і зокрема представив м. і. основне ... Каталонців, Італійців, Сербів і Хорватів. (Літопис).

ПЕРЕМОЖЕЦЬ СУДИТЬ.

Президент Чехословацької республики Т. Масарик про Макдонелда та Ленина.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

„Переможців не судять", каже давня мудрість. Але самі переможці мають право судити й часом користуються цим правом.

Скористувався своїм правом переможця й професор Томаш Масарик, президент Чехословацької републики, щоб висловити свій осуд з приводу двох видатних подій останніх днів: смерти Ленина й перебрання влади англійським робітничим провідником Макдонелдом. Кажемо: „правом переможця" — бо Масарик е одним з небогатьох **правдивих** переможців, яких дала остання світова війна. Він дожив до здійснення своеї життевої ідеї, свого життевого завдання: до створення самостійної Чехословаччини. У цій своїй відродженій і незалежній батьківщині він займае найвище становище. Він бачить, як створена в значній мірі його руками молода держава консолідується й процвітае, як її шанують і поважають чужі старі держави. На склоні днів своїх (Масарикови тепер 74 роки) він може з чистим сумлінням сказати: „нині отпущаеші раба твоего з миром!"

Чи це-ж не переможець і чи багато е йому рівних?

Хоч і довершивши свое життеве завдання, Масарик все-ж не складае зброї, пильно стежить за світовими подіями й від часу до часу кидае в світ свое навчаюче слово. Зробив він це й нині, з приводу смерти Ленина й приходу Макдаелда до влади. Усім тим, хто шануе глибоку й щиру думку, хто хоче і вміе учитись практичної мудрости, хто не вважае себе самого за наймудрійшого чоловіка в світі, а всіх інших за неуків і нездар,—цим нашим читачам подаемо понизчі думки проф. Масарика під прихильну увагу.

* * *

Проф. Масарик пише:

З часопису я записав до свого щоденника під днем 21. січня звістку про передпівнічне голосованне в англійськім парляменті, яким постановлено, що кабінет Макдонелда мае перебрати владу; дня 22. січня я занотував звістку про смерть Ленина. Я, звичайно, звязав ці дві події докупи й, роздумуючи над цим дивним збіговиском обставин, сказав сам до себе: що вони не зовсім точно збіглися. Але потім прийшли новіщі відомости: фактично Ленин умер у той самий день, кол ив Лондоні ухвалено постанову про новий уряд. До того-ж смерть Ленина на кілька годин ще випередила лондонську постанову.

Найбільша світова держава мае отже соціялістичний уряд; найбільша держава в Европі (що до кількости населення) е вже від кількох років соціялістичною, а офіціяльно навіть комуністичною. Ці два факти найкраще показують, що **світова війна рівночасно була й світоговою революцією.** Неможлива річ, щоб міліони европейських та американських мужів роками вимордовували себе взаємно, не роздумуючи над цим явищем і не прийшовши до висновку, що той лад, який довів до світової війни, не може далі істнувати. І не тільки жовніри роздумували над війною та її значіннем, але також їх родини, що залишилися вдома й далеко тяжче відчували війну з її страхіттями, ніж чоловіки, батьки, брати й друзі, які на війні не мали стільки часу до роздумування. Тим більше вони мають його тепер.

В Анґлії соціялісти перемогли без крівавої революції, у Росії вони перемогли через крівавую революцію. Ленин і його прихильники проголосили, що їх тактика — одиноко стійна й відповідаюча Марксовій науці. Що вона не була одиноко стійною, це вже нині показуе англійський приклад; а що большевизм зовсім не е одинокою марксистською тактикою, це мусить бути ясно для кождого, хто знае Маркса та Енґельса. Прихильником революції — **крівавої** революції — Маркс був підчас революційної пожежі 1848 року. Але пізнійше він радив соціялістам парляментарну тактику, як головну й рішаючу, иншими словами — **революцію шляхом виборчої записки.** Незадовго перед своею смертю Енґельс це висловив так виразно, що тут не може бути жадних сумнівів і дискусій. Отже в Анґлії також перемогла Марксова тактика, а не тільки в Росії; в Анґлії переміг **більш дозрілий, соціялістичний, марксистський Маркс,** і перемогу йому тут забезпечили **немарксисти.**

Приклад Анґлії зміцнить політично-думаючих у переконанні, що крівав революція е старою тактикою. Некрівава революція е новою тактикою. **Без революції в головах і серцях політична й соціяльна революція залишається поверховою.**

Не треба відкидати кожду кріваву революцію; але необхідно підкреслити засаду, що вона може бути оправдана лише по використанні всіх инших реформаційних спроб. І вона мусить бути підготовленою: революція без реформ не мае оправдання і е актом насильства, подібно до безпідставної війни. У людини нема ніякої вищої провідної нитки для цілого свого життя й для політики, крім переконання, що життє й особа людини мусять бути святими для людини. Російсько революція не принесла того, чого сподівався Ленин, і саме тому, що вона не була досить реформаційною. Зачекаймо, що принесе англійська революція.

З боку господарського, морального й взагалі культурного Росія відріжняеться від Анґлії. Тому й революції в Анґлії та Росії були ріжні. Це відноситься вже й до початків анґлійських революцій у 17. столітті. Згадаймо суд над Карлом І. і його публичне страченне — й замордованне царя.

Є також ріжниці між особами провідників там і тут. Російські провідники, виховані й постарілі під насильницьким царатом, рано зробились революціонерами російського ґатунку: змовниками, вивареними у всіх таемницях фахового революціонерства, аристократами-революціонерами, які вірили, що революцію в Росії і в цілім світі можна „проголосити". Типовими їх представниками були Бланкі, Бакунин, Нечаєв. У головнім вони додержували тактики царату — як одні, так і другі були тої думки, що над народами панують і ведуть їх меншости, великі мужі, — засада в самій своїй суті недемократична. У Ленина певно стояла перед очима й доля його брата, що в боротьбі з царатом сконав на шибениці. Натомісць англійський революціонер Макдонелд виховувався в конституційній державі та в робітничих організаціях. На початку своеї карієри він був учителем і релігійним проповідником; як учитель він простежив спокійну послідовність розвитку людської душі та людського суспільства. Звідси його людяні ідеали й людяна тактика. І в цім він мае рідні зразки, починаючи від Моруса й кінчаючи Овеном та сучасними англійськими соціялістами.

* * *

Ця Масарикова стаття, така зріла й продумана, появилась нині в першім числі нового празького тижневика „Сучасність". Підписана вона трема дуже скромними літерами: „Т. Г. М.", але кождий під ними вгадае підпис старого президента. Свою статтю він назвав „Impromptu historique", що по-українськи дуже недосконало даеться перекласти словом „Історичні роздумування". Але під цим наголовком, взятим з музичної мови, стоїть малими літерами коротке мотто, взяте також з музичної мови: „Piu andante". До цього автор наприкінці статті додае таку увагу, дуже характеристичну в його устах:

„Piu andante" означае в музичній мові не „повільнійше", а „швидче"; andante значить „дучи", продовжуючи рух. Хто споро йде, той зайде дальше, ніж той, що побіжить, а відтак спиниться".

Цьому гаслови Масарик ні разу не зрадив протягом цілого довгого життя. „Piu andante" — все прискорюючи, але послідовно, без раптових скоків, без гістерики, без марної трати сил. І це зробило його тим переможцем, який нині мае право судити.

Прага, 1 лютого.

Радянин.

ВИХОВУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ НА СПІВВЛАСНИКІВ НАЙБІЛЬШОЇ СВОЄ-РІДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ. ЗАПИШІТЬ ЇХ ДО У. Н. СОЮЗА СЕЙЧАС.

ТРАДИЦІЇ СОБОРНОСТИ

День 22. січня, 1919, це не був перший день в якому вся Україна злучилася о одно державне тіло. Українці мають за собою далеко довші традиції соборности. Кілько Українська Держава була велика і сильна, вона зараз підіймала змаганне злучити всі українські території, особливож злучити із золотоверхним Києвом західні землі,— Галичину, Холмщину, Волинь.

Перший могутній збирач українських земель це був **Володимир Великий.** В 981 р. він пійшов походом на захід і зединив з Киевом всі західні окраїни, аж по Червень у Холмщині, і по Перемишль в Галичині. Щоб закріпити за Україною західні землі, він ще два рази виправлявся на Загуже .Прогоняв Поляків, які вже тоді перли на українські землі. Оборонною підставою в сих війнах служив новий город, збудований на запіллю, Володимир на Волині. Слідами Володимира їшов його син **Ярослав Мудрий,** який дальше боронив західних меж від чужих наїзників. Над Сяном він поставив город Ярослав, найдальшу на заході твердиню Української Держави. Під охороною могутнього Киева Галичина, Волинь і Холмщина жили безпечним життем в добробуті і славі.

Пізнійше Українська Держава почала ділитись. Західні землі стали окремими державами. Прийшли часи внутрішньої боротьби і розкладу. Галицько - володимирські князі **Роман і Данило** знов підіймали ідею соборности; бажали злучити разом західні і східні землі. алі їх проби були короткотревалі. Україна розшматована дісталась під чужу владу.

Нановo кличі соборности відродилися в новій Українській Державі, козацькій, за **Богдана Хмельницького.** Великий Богдан розумів значінне західних земель для могутности всієї України. Він змагав до того, щоб утворити одну велику державу аж по Холм та Львів і Галич. Полякам він сказав явно і голосно, що зажене їх за Вислу до етноґрафічної Польщі, а як польська шляхта буде ще кричати, то він знайде її і за Вислою... Кілька разів Хмельницький ходив походами на захід в 1648 р. Був під Львовам і Замостем, в 1649 р. окружив польські війска під Зборовом, в 1651 р. був під Тернополем, в 1651 р. вдруге облягав Львів, в 1657 р. українські війска ходили далеко на захід за Вислу. **Богдан Хмельницький перший підняв думку поділу польської держави, яка і тоді складалася з непольських земель.** У переговорах зі Швецією він з усією енергією боронив прав Української Держави до Галичини і Холмщини. Пляни Хмельницького продовжав **Петро Дорошенко.** В договорі з Туреччиною він домагався зединення з Українською Державою всіх земель аж по етноґрафічну границю над Вислою. В 1668 і 1672 р. Дорошенко був з військом в Галичині, щоб перевести в життє обеднанне західних земель. На жаль пізнійші гетьмани не змогли здійснити сих великих плянів. Українські землі знов розеднались.

І. К.

ДОПИСІ

МЕНВИЛ, Р. АЙ.

Коляда на „Рідну Школу".

На весілю в Михайла Кльована і його подруги Анни, з дому Лапчинська, котре відбулося 27. січня, в домі Павла Казана в Менвил, не забули шановні гості і за „Рідну Школу" та за політичних вязнів. Хотяй троха тяжкий час, бо в нас уже декотрі роблять довший час тільки по 3 або 4 дні на тиждень, то всеж таки сказали собі, що на свое і для свого найдеться. На заклик Івана Н. Шевчука всі гості, які були, дали свою лепту, хоть малу, але зі щирого серця. Збіркою занялися: Петро Борозний і Марта Ганущак, а зложили слідуючі: Юрій Бурак 5.00; Михайло Кльован 2.00; по 1.00: А. Лапчинський, Анна Кльован, Г. Ганущак, І. Н. Шевчук, Н. Шпак, Д. Сулима, П. Тиняк, Катерина Тиняк, М. Казан, Й. Совецький; по 50 цнт.: П. Казан, Олена Казан, С. Лапчинський, Наталія Сулима, Марія Комановська, Катерина Сирко, Марта Ганущак, П. Борозний; М. Тиняк 25 цнт. Разом зібрано $21.75, які вислано до „Обеднання". Крім того діти заколядували $8.00, так що разом післано $29.50, а 25 ц. за пересилку. Всім жертводавцям щира подяка, а нашим молодятам дай Боже усього добра.

З колядою дітий річ маеться ось як: На святий вечір зібралися діти по вечері і так між собою кажуть: Ми маемо що їсти і маемо де ходити до школи, а там в краю наші ровесники, українські школярі не мають де вчитися. Ходім межи добрі люди, може що нам на них дадуть. Як врадили так і зробили і зібрали 8 долярів. По коляді пішли отсі діти: Данило Шевчук, Николай Шевчук, Текля Кокольська і Григорий Кокольський. Славно браві, сердечні діточки!

Іван Н. Шевчук.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Поклик до Українців підгаецького повіту.

Комітет „Просвіти" в Підгайцях рішив приступити з весною ц. р. до будови Народного Дому на цілий підгаецький повіт в Підгайцях. Народний Дім в котрій зосереджувалась би уся культурно-просвітна праця підгаецького повіта е конечний, тим більше, що всі наші просвітні товариства містяться до цього часу в одній нужденній винанятій кімнаті. Очевидно, що в таких услівях розвій і успішна праця Українців е неможлива. На жаль земляки наші в ріднім краю так знищені війною, що самі не всилі довершити так гарного діла, коли не допоможемо ми, Українці з Америки. На припорученне і просьбу будівляного Комітету Народного Дому в Підгайцях вибрано комітет в Нюарку, Н. Дж. для збирання жертв в Америці. До цего комітету увійшли слідуючі горожани: Гринько Шух, голова; Лука Лапчак, скарбник і Теодозій Каськів, писар. Ми не думаемо навіть, що моглиб найтися між нами одиниці, для яких булаб байдужна так важна справа. Нам не вільно забувати за тих найкращих синів народу, які йшли в боротьбу за нас і наложили головами. Вшануймо память тих борців, упавших в боротьбі, тим, що непожаліемо ніяких жертв ні трудів для допомоги своїм рідним людям. Проте звертаемось до Вас, краяни, повіта підгаецького, з горячою просьбою: поможіть, але поможіть так, щобисьте своїми жертвами пробудили зі сну найменчий кутик підгаецького повіту.

Всі жертви будуть оголошені в часописи і вислані до Комітету в Підгайцях. Чеки і мони ордери прошу виписувати на імя скарбника L. Lapchak і висилати на руки писара Theo. Kaskiw, 600 High St., Newark, N. J. Жертви будуть прийматися через три місяці: марець, цвітень і май. Сподіемось, що зазив цей не прогомонить безслідно, без відгомону у Ваших серцях, а що принесе обильні жертви на будову Народного Дому. Це буде доказ народньої зрілости і гідности!

Т. Каськів.

СКРЕНТОН, ПА.

Поклик до односельчан з Букачовець, повіт Рогатин.

Українці в Скрентон, родом з Букачовець, рогатинського повіта, одержали з рідного села отсей лист:

Заряд грецько-католицької церкви і української громади в Букачівцях, повіт Рогатин, бажаючи прислужитись і помогти своїй церкві і свому поневоленому народови, звертається отсим до всіх щирих людий із сердечною просьбою помогти йому у відновленню знищеної церкви в Буканівцях і у побудованню своеї школи, в якій наші діти змалку приучували би ся письма і любови до рідного краю.

В новім шкільнім будинку містилабся також і читальня, де відбувалибися в святочні дни відчити, аматорські вистави тощо.

Витягаючи свою руку о поміч, згадати мусимо, що Букачівці майже в цілости знищені війною так, що місцеве населення попало в нужду не до описання. Мазури-кольоністи позабирали нашу землю, а в місцевій польській школі учать наших дітий лише „краковяків" та всего того, що вбивае любов до свого рідного в молодих українських серцях. Місцеві Ляхи побудували собі на громадській площі дім, в якому дають вистави і забави, а наші люди з великим болем серця споглядають, як Ляхи на їх земли гуляють.

Уповаючи на Вашу незатерту любов до нас і свого рідного гнізда, кличемо до Тас: поможіть нам побудувати нову школу; поможіть нам виховати наші рідні діти на користь і славу рідному краеви!

Букачівці, 15. грудня, 1923.

о. Іван Щербанюк, парох;
Йосиф Канцак,
Никола Іванишин,
комітетові.

На поклик сей зібрались ми Букачівчани замешкалі в Скрентон, Па., і околиці на збори, що відбулись дня 20. січня с. р. і вибрали споміж себе комітет, який мае занятися збіркою складок на будову рідної школи і читальні в рідних нам Букачівцях. До сього комітету увійшли: Іван Макута, предс.; Йосиф Свачій, кас.; Мих. Камінський, секретар а Йос. Коріташ, Іван Камінський і Іван Лакота яко контрольори.

А тепер ми відзиваемось до усіх наших односельчан, а й до усіх еміґрантів з Рогатинщини, щоби своїми ласкавими датками зволили прийти на поміч так гарному ділу в нашім ріднім краю. Школа і читальня — се нині правдиві кріпости нашого національного життя. Школа і читальня це серце, з якого розходиться жива кров по даній місцевости. Без школи і читальні не двигнеться наш нарід до визвольного руху. Тільки школа і читальня навчать, що вартуе воля і своя держава. Без школи і читальні заляже темрява, знеохота і зневіра. Длятого й надіемось, що кождий наш краян, деб він не переживав, допоможе нам своїм датком до сього великого і шляхотного діла у старім краю.

Всі ласкаві датки надсилати просимо на руки секретаря, адресуючи: Michael Kaminsky, 311 Merfield Ave., Scranton, Pa.

Комітет.

СМЕРТЬ І НЕЩАСТЯ НЕ ТРАТЯТЬ НАГОДИ. НЕ ТРАТЬТЕ І ВИ. ОБЕЗПЕЧІТЬСЯ В У. Н. СОЮЗІ СЕЙЧАС. ТЕПЕР ПРИЙМАЄСЬ БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ.

ВЖЕ ВИЙШОВ З ДРУКУ

КАЛЄНДАР У. Н. СОЮЗА

НА РІК 1924.

ЦІНА - - - - - 50 ЦЕНТІВ.

КРАЄВИЙ КАЛЄНДАР ТОВ. „ПРОСВІТА" - - - - - 75 ЦНТ.

БУЗЬОК, ГУМОРИСТИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Перший український ілюстрований гумористичний календар в Америці котрий містить в собі 90 дуже цікавих образків, 36 дотепних віршів, 45 цікавих приповідок і 150 довгих і коротких гарних та цікавих оповідань.

Тому, кождий хто хоче розірвати собі тугу та розвеселитись, хай зараз собі його замовить.

ЦІНА 75 ЦЕНТІВ З ПЕРЕСИЛКОЮ.

УКРАЇНСЬКИЙ ІНВАЛІД - - - - - - - - 50 ЦНТ.

Замовлення слати на адресу:

„SVOBODA", 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Дотепер в Книгарні Свободи нема инших календарів кромі тих, які тут проголошено. Коли прийдуть які календарі зі старого краю до нашої книгарні, то ми їх проголосимо. Замовлення слати тільки на ті, які тут проголошені.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ У ЛЬВОВІ

Варта було видіти, якою радостю заясніло лице Митрополита Андрея Шептицького, коли довідався, що американські Українці зложили коло $200 на Український Національний Музей у Львові. Сей музей заснований його трудом і коштом. В році 1905 положив Митрополит в основу Музея свою збірку старинних, цінних річей; потім купив великий двоповерховий дім на приміщенне Музея; видав понад пів міліона корон; і все те, віддав в дарі українському народови. Та хоч Музей став власністю українського народа, то всеж таки кошта утримання і доповнювання його поносив майже, сам Митрополит; тільки за української влади в Галичині дістав Музей значну правительственну підмогу. І ось тепер в найтяжщих раках, коли вороже, правительство, скорше, пошкодить, чим поможе, коли нарід розбитий і зубожілий, коли жертвувати треба на всі боки, бо всюда жертви потрібні, основник Музея довідується, що нарід оцінив його великий дар що навіть на далекій чужині збирав датки на дальше веденне його діла.

Але чому такий чоловік, як Митрополит, привязує таку велику ваґу до музейного діла? Чому видає на його веденне велику силу грошей? Чому днесь, коли маємо голі сироти, голодних учених, попалені села, бідних студентів, нездібних до праці інвалідів, коли ведемо боротьбу, яка вимагає великих жертв і напруження всіх сил, чому днесь Митрополит тішиться, що ми збираємо гроші ще й на Музей? Здавалобся, що в таку тяжку хвилю шкода видавати центи на якісь мертві річи, що будуть лежати за шклом в музейних шафах.

Спробую відповісти на ці питання, а ви вже самі розсудіть, чи варта, чи не варта помагати Музейови.

Дитина, що набирається розуму в школі, дістає свідоцтва поступу. Родичі і знакомі тішаться, коли ці свідоцтва гарні, бо они є доказом, що дитина розумна, що не тратить дармо часу в школі, що набирає знання. Коли дитина підросте, зачне жити своїм житем тоді ті свідоцтва облегчать їй життє, поможуть їй заняти почесне місце серед людей.

Учаться не лише діти, але і цілі народи. Лише коли у дітей наука треває кілька або кільканайцять літ, то у народів наука тревáє кільканайцять або й кількадесять соток літ. Як дітям потрібні свідоцтва на доказ, що они покінчили школи, що они учені, так і народам потрібні свідоцтва на доказ, що они спосібні до розвою, що они культурні. Дітям виписує свідоцтва учитель, народи видають свідоцтва самі собі. Такі свідоцтва поступу, розвою і культурности, що нарід сам собі виписав, збирають музеї. І власне ці мертві річи, що лежать в музейних шафах за шклом, є тими свідоцтвами культурности народу. Український нарід на протязі довгих віків видав богато гарних свідоцтв своєї культурности і ці свідоцтва збирає Національний Музей. Там лежать старі книги недруковані, а писані і розмальовані рукою українських монахів перед сотками літ; там лежать гарні вироби з золота срібла, желіза, шкла, глини, дерева, вироблені руками українських майстрів перед сотками літ; там лежать мечі, списи, луки, стрільби, якими наші предки боронили українську землю перед ворогами; там висять старезні образи, якими українські малярі прикрашували церкви по містах і селах; там лежать гарні тканини, якими, вироблені українськими майстрами давно-давно на простих деревляних варстатах; там є і ті варстати і ріжні давні знаряди до домашнього ужитку, якими люди днесь вже не послугуються; там є старезні фелони, які українські жінки гафтували колись золотом і сріблом; є прекрасні вишивки наших сільських дівчат, є чудово різблені і набивані пацьорками деревляні вироби наших сільських майстрів Гуцулів, є там або повинно бути все, що показує, як всі верстви українського народу жили, як працювали, чим занимаяся, про що думали, від найдавнійших часів аж до нині. І ціла та збірка показує, що український нарід жив і жиє своїм власним життем, то значить, що всі витвори його життя відмінні від витворів життя других народів часом ліпші, часом гірші, але все відмінні, все українські а не московські, польські, німецькі або инші. З тої збірки видно, що український нарід так само здібний як і другі народи Европи; що він сотками літ витворював добрі, гарні, цінні і пожиточні річи нарівні з другими народами, що він жив і може жити своїм життем, що добрий на ґазду в своїй хаті, а не на наймита. Та збірка показує ще й инші річи. Наприклад показує, що в тих часах, коли ми мали свою упорядковану державу, життє наше розвивалося гарно і здорово і пищно, так як з весною поля і городи, коли мають досить тепла і дощу; колиж нас придушував котрийсь з сусідів, життє наше марніло і ниділо, як ростина в посуху. Показує та збірка наприклад, від кого з сусідів ми научилися чогось і чого научилися сусіди від нас. Богато цікавих і корисних річей розповідають мертві річи за шклом музейних шаф.

Ну, та се все гарно, але оно здалося хиба для учених, які мають знане, час і охоту, щоби цікавитися такими річами. Але яка користь з сего для нас для загалу?".

Для чоловіка, що замкнувся сам в собі, як слимак в своїй шкаралупі, що поза животом і своєю шкірою нічого більше не знає і не хоче знати, нема з сего ніякої користи. Та Богу дякувати, не всі ми жиємо слимачим життем. А для тих, що дивляться трошка дальше, чим своя миска і своя шклянка, для тих є користь з музейного діла, хоч они і неучені. Подумайте і розсудіть самі.

Богато з вас приїхавши до Америки не признавалося до Українців. Многі робили це з несвідомости. Се ті люди, про яких Шевченко каже: „І ми не ми, і я не я. — Добре брате, щож ти таке? — Нехай Німець скаже, я не знаю". Ті люди признавалиб ся до України, колиб чужі заговорили голосно про Україну, — Инші не признавались до України зі встиду. Скаже Американцеви: „ай-м Юкраініен". Американець витріщить очи: „гват?"; а нашому чоловікови якби хто в лице дав: така велика ся Україна, тільки міліонів сих Українців, а тут ніхто навіть імени не знає. І щоби чужинці не витріщувалися на него, як теля на нові ворота, бідний Українець називав себе Австрияком Ґалішеном, Москалем, Унгаром, Поляком. Ми, що жиємо між чужими людьми, знаємо, яке се прикре, яке понижуюче, коли про наш нарід ніхто нічого не знає, так якби його і не було на світі. Чи ми дійсно не маємо чим похвалитися перед світом? Чи у нас дійсно нема нічого цікавого для чужинців?

Я читав книжку ученого Німця про ріжні роди будівель від найдавнійших часів по нинішний день. Між иншими був там розділ про деревляні будівлі ріжних народів. Я був певний, що найду там дещо про наші деревляні церкви. Та не було навіть і згадки. Описувалося широко доми швайцарських селян, скандинавські костели, згадувалося навіть російські хати, а про українські церкви ані слова. Чи може они такі бридкі, що не варта про них говорити? Ні, они красші від скандинавських костелів, зрештою в книжці описуєся і погані будівлі. Може наші церкви не інтересні, не цікаві? І то ні, я дам доказ, що они цікаві. В книжці не згадуєся про них тому, що той учений Німець на Україні не був, наших церков не бачив, а фотоґрафій чи рисунків і описів їх не було в ніякій книжці, в ніякій бібліотеці. З відкиж Німець, хоть учений, міг знати про українські церкви? Два роки тому Український Національний Музей видав книжку з рисунками українських деревляних церков. Богато европейських музеїв і бібліотек купило сю книжку. Є она вже і в деяких американських бібліотеках і музеях, приміром знаю, що є в філядельфійській Меморіел Гол. Редакція поважного американського маґазину, (ілюстрованого видавництва) „Арт. енд Аркеолоджі" в Вашінгтоні, хоче помістити статю про українські церкви. Отже бачите, що они цікаві, і колиб днесь писав який чужинець про деревляні будівлі, то згадав би вже і про наші церкви.

Так само як з церквами, стоїть справа з українськими килимами, вишивками, різбленими деревляними виробами і т. д. Нехай про нас заговорять учені люди і учені книжки, то за ними пізнають нас і часописи і шкільні підручники і широкі круги чужинців. Тоді Українцеви не треба буде встидатися що він Українець, бо тоді і він сам і чужі будуть знати, що український нарід, хоч битий судьбою і людьми то не менше вартний чим другі народи. Та щоби до сего дійти, треба інституції, якаб збирала докази сеї вартости і показала їх і своїм і чужим. А такою інституцією є якраз Український Національний Музей у Львові.

„Нехай буде і так: Український Музей потрібний і гарне діло сповняє, але днесь є тілько важних і пекучих справ, що годі ще й про музей думати. Ся робота може зачекати на ліпші часи".

Подумайте лише і розсудіть самі, чи дійсно може ся робота чекати.

Робота музея учить нас любити і поважати нашу минувшину, скріпляє довіре в сили нашого народа, в його спосібність до життя. Чи ми дійсно маємо вже тілько пошани і довіря до себе, що більше нам не треба? Чи ми дійсно знаємо і чуємо в собі, що ми уліплені з такої самої глини, як другі культурні народи? А коли ні, то чогож занедбувати роботу, що дає нам пошану і довіре до себе?

Робота музея запізнає чужинців з тим, що є у нас гарного і доброго, учить їх поважати нас. Хто з нас не хотів би щоби імя України було знане, і шановане по цілім світі? Але світ нас ще не знає. Ми мусимо розголос і пошану здобути. До сего ведуть ріжні дороги. Війна здобула нам трошка розголосу, але не пошани. А нам треба і одного і другого, і богато і як найскорше. Отже мусимо уживати всіх средств, що до сего ведуть. Коли військо хоче здобути твердиню, то приступає до неї рівночасно зі всіх сторін. Не мудрий був би вожд, що відступав би з частиною війска до одної брами, а инші лишав на пізнійше. Маємо здобути розголос і пошану в світі, то не занедбуймо і не відкладаймо на пізнійше ані одного средства.

Музей збирає памятки нашого життя, а сі памятк нищаться, або визбируються чужими людьми і пропадають для нас. Кілько то наших старинних і гарних церков розбили гарматні кулі, або знищив огонь в часі послідної війни. Деякі з них будувалися ще тоді, коли Хмельницький ходив Ляхів бити. Ті церкви, що заховалися ще, помалу розпадаються, на їх місце будується нові муровані, і за кількадесять літ загинув би і слух про гарні наші деревляні церкви, якби Музей не зібрав їх вірних образців. А прецінь з сих старих церков зачав витворюватися наш питомий український стиль будівельний. Разом з церквами пропав би і наш стиль, і ми воліклибся на хвості других народів, так як волічемося тут в Америці, де великим коштом, за наші добрі гроші, ставимо замість церков звичайні скрині завершені банею. Отся баня се все, що нам лишилося тут з українського стилю. Так пропадали би й инші памятки нашого життя, якби їх Музей завчасу не визбирував і не переховував.

А кілько цінних наших памяток розхапують чужинці, вивозять до чужих країв і там поміщують в своїх музеях. Чи знаєте, що в музеях Петербурга і Москви цілі кімнати заставлені памятками з України? Високо їх цінив і добре шукав за ними наш північний сусід, коли Шевченко нарікає, що навіть „могили мої милі Москаль розриває". Та не лише Москаль, а кождий, хто може, розтягає наше добро. І коли ми будемо дивитися на се з заложеними руками, то в кінци наші сусіди будуть могли нам сказати: „Мялесь хаме злоти руг, мялесь чапке з павіх пюр, — остал ці се єно шнур". Чиж можна відкладати і ждати? Вкінци Музей вже є і його треба утримати. Колиж ми його не утримаємо, заберуть його чужі, і заберуть охотно.

Кожде американське більше місто удержує своїм коштом бодай малий музей, кождий стейт видає грубі гроші на великі стейтові музеї; крім того богаті люди віддають американському народови свої приватні збірки, от як недавно Гантінґтон віддав свою збірку вартости 30 міліонів долярів. Кождий культурний нарід на світі дбає про свої музеї: дбає про них держава, дбають приватні богаті люди. Ми не маємо ні держави, ні великих богачів, тому мусимо за наш музей подбати громадою. Як?

1) Кого на це стати, нехай вступає в члени Кружка Прихильників Музея. Річна вкладка $12. Кождий член дістає за це всі книжки видані Музейом в році його членства. Крім сего на кождих 12 членів вильосовуєся один оригінальний образ котрогось з наших артистів малярів.

2) Кого не стати, нехай висилає сам від себе жертву, на яку може спромочися. Добрий навіть $1 на рік. Коли думаєте, що на таку ціль варта дати і коли можете дати, шліть свою жертву днесь, бо як відложите — забудете і ваше добре діло патріотичне лишиться несповнене.

3) Українські парохії, братства, сестрицтва, клюби, товариства моглиб раз на рік зложити жертву на Музей, або вступити в члени Кружка. Колиб яке товариство не мало фондів, можнаб зробити збірку.

4) Кожда церков повиннаб купити „Альбум Деревляних Церков". (Ціна $3). Стіни наших церковних галь прикрашені дуже часто календарами, або якимись оголошеннями, звичайно поганими, часом такими, що їм не місце на церковній гали. Чи не краще булоб прибрати їх рисунками наших старих церков?

Всі жертви і замовлення слати або до:

НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ

Львів — Мохнацького 42,

або на адресу:

198 Ontario Street, Cohoes, N. Y.

Звіт зі збірки фондів на цілі Музея в 1923 р. оголосить сама управа Музея в укр. американських часописах.

о. Лев Чапельський.

ДО І З ГАЛИЧИНИ
на кораблях Злучених Держав через Бремен.
Подорожуйте вигідно на великих поспішних і вигідних кораблях Уряду Злуч. Держав. Поспитайтесь за нові третої кляси кабіни. Осібні кімнати для родини і жонатих. Ріжнородний найліпший харч. Чемна услуга. Знамениті їдальні. Палуба на проходи. Кімнати для курців і відпочинку. Всяка вигода.
Дні відїзду з Ню Йорку:
През. Рузевелт 23. лют., 19. цвіт.
През. Гардинг 1. марта, 29. марта
Дж. Вашінгтон 8. марта, 5. цвіт.
Америка ......12. марта, 9. цвіт.
Левіятан ......22. марта, 12. цвіт.
Пишіть по укр. брошуру і ціни
UNITED STATES LINES
45 Broadway, New York
Місцеві агенти у всіх містах.
Завідуючі управителі
United States Shipping Board

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

I. том.

СПОГАДИ.

III. (1870—1875)

(6)

Пансіон. — Директор і надзирателі. — Хвороба і смерть батька. — Життя під опікою дядька. — Проґімназія Соколовського. — Л. Смоленський і початок моєї національної свідомости.

В осени 1870 року, коли мені кінчалося девять років, одвезено мене у великопанський пансіон Анґлійця пана Рандаля, що займав на Херсонській вулиці, навскоси проти Університету, величезний двір, оточений з усіх боків партеровими будинками. В одному жив сам директор з жінкою Француженкою, та її сестрою, старою панною, що була в пансіоні за економку (господиню), там же була величезна столова (їдальня) та маленький шпиталик. В другому будинку жив брат пані директорової Гужер, учитель французької мови з своєю матірю, яка що суботи нас малих вичісувала і змивала нам голову. В третьому — було чотирі величезних світлих кляси, рекреаційна саля для забав, танців та ґімнастики, а над ними теж величезний дортуар (спальня) та помешкання для двох надзирателів а під сходами був темний, смердющий щурами карцер. Четвертий будинок при вулиці, як і половина тодішних одеських будинків, був амбром (маґазином) для зерна, що наймався зернопромисловцям і в якому зранку до вечора, як це видно було крізь розчинені вікна, робітники жиди перелопачували і виточували (підсівали) на великих решетах пшеницю. На чорнім дворі були стайні для коров, сажі для свиней, курник та инші господарські забудовання.

Всіх учнів було в пансіоні коло півтори сотні, з яких з півсотні було на повнім пансіоні, а решта тільки вдень приходили на науку. По скінченню навчання в пансіоні хлопці переходили в четверту клясу ґімназії, або реальної школи, чи кадетського корпусу.

Коли мене батько ввечері залишив під опікою брата, а сам поїхав до отелю, то брат зараз найгостріще наказав мені не говорити „по мужицькому", бо він тоді і признаватись до мене не буде.

— Вже лучче, каже, говори по французькому, як умієш.

А я-ж цією мовою не міг і речення зліпити, бо позабував те, що від матері навчився. Після вечері, як зазвонив звінок і ми з братом за гуртом прийшли в дортуар (спальню), всю заставлену ліжками та столиками коло них і виявилося, що для мене нема ще ліжка, то брат пішов кудись допоминатись, а я не знаючи того і бачучи, що всі лягають, звернувся до надзирателя з запитанням:

— Дядьку, а де я буду спати?"

Він не второпав і почав допитуватись у хлопців, що я сказав, а коли ті, з реготом, пояснили йому, то він показав мені на велику круглу грубу (піч), що стояла посеред дортуару. Я подивився на неї і гірко заплакав, не уявляючи собі, як я буду спати на тій грубі. Хлопці реготались, перекривляли мене, а синки польських аристократів навіть гукали — „мужик-гадюка"! Нарешті внесли ліжко і брат, довідавшись чого я плачу, почав пошепки ганьбити мене ще гірше за чужих хлопців. Отак стрів мене пансіон.

Надзирателів було двох — один пан Пате, жвавий, рухливий, чорнявий француз з Швайцарії, що з нами грався, бігав і, сміючись надівав шапку з ослячими вухами на голову тому, хто заговорив з товаришами по московському, а той вже мусів підслухувати і надівати її другому, хто прошпетиться. Але находилися такі хлопці, що за цукерки, пера то-що носили ту шапку майже цілий день, виправдуючись тим, що не дочувають.

Другий надзиратель Німець пан Шілер був повною протилежністю Пате — високий, огрядний блондин, з спокійними рухами та замрiяними очима; він саме тоді був заручений і через пів-року оженився з якоюсь Гретхен, а тому може мало й звертав уваги на те по якому говорять хлопці.

Директор пан Рандаль, говорив з учнями тільки по анґлійському, а більшість хлопців відповідало йому французько-німецькою мішаниною; він же давав і лекції анґлійської мови і був такий сердитий, що рідко коли обходилося без того, щоб він комусь не набив лінійкою рук, не наскуб чуба або не надер ушей.

Я довго не спав першої ночі і все роздумував як мені бути, і рішив, що ліпше буду мовчати, ніж терпіти оттаке глузування від хлопців та надзирателів. І так спершу й робив, а коли мені необхідно було щось спитати, то я біг до брата і він мені казав по французькому як треба казати. Не дивлячись на заборону, все таки хлопці без надзирателів, раз-у-раз говорили між собою по московському і я потроху призвичаювався до цієї мови. Але з великою насолодою, при всякій можливости бігав на чорний двір до стайні і там розмовляв „по нашому" з двірником Іваном, що нещодавно прибув з села і ще не омосковився; він мені нагадував наших перешорських людей, а тому був милий моєму серцеві; там же я дихав в стайні від корів та сіна сільським духом, там я грався з гарним, чорним водолазом „Муцом", що нагадував мені собак, з якими я раз-у-раз грався в Перешорах. Муц страшенно любив полювати за щурами і коли ми було побачимо, що десь пробігає щур, то зараз всі гукаємо: „Муц, криса!" і він прожогом летів туди і коли бувало побачить, то хапає його й душить, часом бувало великий щур вчепиться йому за ґембу (в Перешорах кажуть, що у людей губа, а в звірят — ґемба) то він аж скавчить, мотаючи головою, поки не відірве.

Про пансіонських учителів нічого не можу сказати, вони такі були непомітні, що я тепер і не гадаю їх; добре памятаю тільки учителя танців Цорна, бо він був надірвав мені вухо до крови за те, що я чезґрабно вклонявся, коли він вчив нас всяких манер салонових — як вклонятись, як передавати листа, як подавати дамам стільця або хусточку з доклоном т. д. Я поводився в пансіоні так, що ніхто ніколи мене не скуб, не [illegible], хоч і надзирателі і учителі били учнів лінійкою по руках, скубли, а директор навіть сік різками за більші провини. Памятаю як одного сільського хлопця, Мишу Дурбалова, сік за те, що той втік з пансіону пішки додому за 120 верстов, але він потім вдруге втік і вже його більше не привозили.

Раз і мені попалося від директора і то зовсім дурнісенько. Одного вечора я засидівся в стайні і спізнився на вечерю; це помітив директор, який з родиною своєю їв з нами всіма і зробив мені увагу. Другого дня рано виявилося, що хтось наче навмисне позламував увечері посажені недавно деревця в дворі. Директор вистроїв (вишикував) всіх нас вряд і почав вимагати, щоб винуватий признався, то йому нічого не буде, а коли не найшлося винного, то він почав пильно вдивлятися в кожного і нарешті спинив свої гострі очі на мені. Я почув як вся кров прилила мені до голови; тоді він став вимагати, щоб я признався, що то певне я зробив, бо почервонів і вчора пізніще всіх прийшов на вечерю. Не сміючи говорити ні на якій йому зрозумілій мові, я, запикуючись, всіма мовами відмовлявся, але се ще більше упевнило його, що ту шкоду зробив я і він тут-же набив мені лінійкою руки так, що вони стали, як пампушки і я скільки день не міг ні пера, ні ложки добре держати в руці.

Згадалась мені тоді Павлушина наука: „Коли знаєш, що винуватий, кацап, то не давай йому говорити, а бий, бо вибрешеться, а коли наш — то дай йому говорити, він ще більше на себе наговорить."

Як би я був мовчав, то може не так роздратував би Рандаля і не так би був битий. Потім ми довідались, хто зробив ту шкоду, але начальству про це не сказали, бо доносчиків товариші часто карали. Візьмуть бувало, тай погасять ґаз в тій клясі, де ми ввечері готуємо лекції, принесуть доносчикове пальто (плащ) і поночі накриють йому голову та завяжуть його-ж шарфом чи башликом, а тоді бють так, що де-яких потім до шпиталю відносили. Надзиратель не може зараз засвітити ґазу, бо його гасили таким способом, що в другій, темній кімнаті дули в рурку доти, доки ґаз не погасне в клясі; потім він довго не горить, аж поки знов не набереться.

... в вільні години ми гралися в рекреаційній залі: в піжмурки, вмняча, в кляси, розрисувавши їх крейдою на підлозі; в клясі грались в пера, в ґудзики, але ніхто з нас не доходив до такого, до чого дійшов один з моїх синів, що одного разу прийшов з ґімназії підперезаний мотузочком, бо програв всі ґудзики від штанців!

Коли випадав великий сніг, що в Одесі буває дуже рідко, то ми під проводом директора і дежурного надзирателя, робили з снігу дві кріпости-вали — одну для 1-ої й 4-ої кляси, а другу для 2-ої й 3-ої і так, поділившись на два ворожих табори — Французів і Німців, бо це було під час Франко-Пруської війни 70 року, починали воювати сніжками; менчі робили знаряди, а старші кидали; одні йшли на приступ, другі відбивали та часом гонили х аж до їхньої кріпости, а ті вдруге відгонили і т. д. Так воювалися у вільні від науки години, з великим запалом та захопленням скілька день, поки кріпости не ростопляться від теплого морського вітру; де-які хлопці довго ходили з синяками від сніжків з ледом, що хтось незаконно робив, але всі з приємністю згадували ту війну і дожидали з нетерпінням нового снігу.

Директор вчив нас і на коньках (лижвах) катались на залитому в мороз дворі, хоч водопроводу тоді в Одесі ще не було і вода була дорога; тоді всі збірали в цістерни по водосточних рурах з дахів дощову воду, а коли її не ставало, то звідкілясь водовози привозили бочки кіньми або волами, на моє диво кованими, що я тоді бачив уперше. Посеред двору були вкопані „па-де-жеан" (гойдалка з чотирма канатами) та ґімнастика, до яких в суху погоду чеплялись канати і хлопці гойдались та виробляли всякі фокуси на ґімнастиці. Грали в мняча, в цурки, в скраклі (городки); учив нас директор і анґлійського боксу і фехтування на рапірах. В неділю водили нас до моря дивитись на кораблі або купатись; раз я мало не втопивсь весною в гавані; коли ми стояли густою купою, то Муцові хтось кинув в море тріску і він з такою силою штовхнув мене, що я впав за ним у воду, але мене зараз витягли і мені після того тільки нездорово було трохи, чи від переляку, чи від простуди.

(Дальше буде).

ПОДОРОЖУЮЧИ
між УКРАЇНОЮ І НЮ ЙОРКОМ
через
ДАНЦІҐ або ГАМБУРҐ
на славних „О" кораблях
ROYAL MAIL
Знаменита обслуга і кораблі дуже часто курсують.
ROYAL MAIL STEAM PACKET CO.
26 Broadway, New York City

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПАТЕНТИ

Даром пішлемо наш прегарно ілюстрований патентовий підручник. Пишіть по него днесь по українськи.

В справах патентовання винаходів і продажі патентів звертайтеся з довірєм до скорих і уетних патентових адвокатів на адрес:

A. M. WILSON, Inc.
310 Victor Building
WASHINGTON, D. C.

ФАРМИ І ДОМИ

Фарми по 5 або 10 акрів в гарній околици, 5 мінут ходу від зелізничої стациї, близько міста і фабрик. Земля чорна і урожайна. З Ню Йорку тільки півтора години їзди.

Если зголоситесь зараз, то купите цю фарму за $950. $50 вплати і по $10 місячно аж доки не сплатите.

Таком маємо доми і малі фарми в Rahway і Plainfield, N. J.

Зголошуйтесь листовно або особисто що дня від 9. год. рано до 5. веч. і в неділю до г. 12.

SLAVONIAN LAND CO.,
208 Broadway, Room 244
на розі Fulton St., New York City

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН

як легких, жолудка, нирок, печінки, кишок і шкірних недуг, висилене нервів, ревматизм, острі нервові і хрящеві недуги.

Порада даром.

Dr. ZINS

110 E. 16 ST., NEW YORK

Межи 4th Ave. і Irving Place
Години від 9. рано до 8. вечер.
В неділі від 9. рано до 4. попол.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРҐ

специяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.

DR. B. HOHENBERG
203 EAST 13th STREET
близько 3-ої Евні
NEW YORK, N. Y.

Години офісові щоденно від 9-ої рано до 8-ої вечер.
Tel. Stuyvesant 4032

ДР. АНДРЕЙ БОРАК

ХИРОПРАКТОР

лічить найновійшою методою, ріжні задавнені недуги.

210 EAST 17th St., NEW YORK, N. Y.

Понеділок, середа, пятниця від 10 рано до 8. вечер.
Вівторок, четвер, субота від 2 до 8.
Неділя від 10. до 1.
Пишіть по оказове число „Хиропрактика".

ЖІНКИ САМОВБИЙНИЦІ

Статистика подає, що протягом кількох останніх років число жінок самовбийниць значно збільшилося. Др. Вайхброд (із Франкфурта) опрацював статистику, яку поміщено в журналі „Ле Журналь де Женев". Із цієї статистики виходить, що від 1870 р. до 1900 р. число жінок-самовбийниць побільшилося: в Австрії з 1560 на 4215, у Франції з 4490 на 8926, в Англії з 1495 на 2896, у Швайцарії з 321 на 746, у Бельгії з 367 на 786, в Італії з 836 на 2040. Лише в Норвеґії впало число жінок самовбийниць. На мілїон мешканців припадає на самовбийників: в Данії 224, у Швайцарії 225, у Франції 222, у Німеччині 207, в Еспанії 21. Здається, що причиною того зросту є прикрі економічні відносини, а також, що жінки починають чимраз більше жити життям, що наближає їх більше до мужеського способу зайнять. Таке життя ділає на жінку сильніще психічно. В 19-ому столїттю було відношення між жінками і чоловіками самовбийниками 4: 1. Та коли в останніх 13. лїтах число чоловіків-самовбийників збільшилося на 20 процент, то число жінок самовбийниць зросло аж на 70 процент. Цей процент відповідає пропорціонально якраз цьому числу жінок, котрі оставили хатню працю й вишукали собі якесь заняття або уряд. Цікаво ще згадати з цієї статистики, що жінки найменьше поповняють самовбивства зимою, більше весною, а найбільше в місяцях маю і червни.

МАЮ НА ПРОДАЖ ДУЖЕ ДЕШЕВО

1) Фарму з двома домами (8 і 4 кімнати), стебельнию 42x32, з господарськими машинами, з садом із стокількадесять дерев, із 31 акрами землі, із чого орного поля 20 акрів, а 11 пасовиска і ліс. Можу разом з тим продати коня, 4 корови, 2 ялівки, 3 свині і 60 курий.

2) Маю на продаж стор і бучерню з добре виробленим бизнесом з будинками і землею, або без них. Стор лежить при головній вулици. Землі є 1½ чверти акра. Крім стору є дім з 7 кімнатами, з центральним огріванием горячою водою і пивниця під цілим домом, а крім того стебельня 40x26. Дуже близько від стації і почти.

Оба підприємства находяться в оседку української старої кольонії.

Хто хоче зробити добрий бизнес, хай напише до мене, а я подам йому мої услівя. 34—

Причина, чому я продаю є така, що я вже старий чоловік і мені затяжко провадити бизнес. Моя адреса:

MR. LUKA RESHETAR,
Box 124, Ramey, Pa.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

КНИЖНЕ Й ГАЗЕТНЕ ВИДАВНИЦТВО

BERLIN, SCHOENEBERG 1, HAUPTST 11.

NEW YORK CITY, 116 Nassau Street. **ЛЬВІВ, ПРАГА.**

I. Бібліотека „Українського Слова".

1. **В. Андрієвський.** До характеристики українських правих партій 10 ц.
2. **В 60-і роковини смерти Шевченка,** зібр. Кузеля ... 10 ц.
3. **Бандурист.** Жах. збірка оповідань ... 10 ц.
4. **Б. Лепкий.** Незабутні. Нариси 15 ц.
5. **Памяти І. Франка.** Зібрав З. Кузеля ... 10 ц.
6. **В. Андрієвський.** З минулого. Том І. ... 70 ц.
7. **Українська літеартурна мова й правопис** ... 10 ц.
8. **І. Котляревський.** Твори. Том І. Енеїда ... 45 ц.
9. **І. Котляревський.** Твори. Том II. Наталка Полтавка, Москаль чарівник і инші ... 25 ц.
10—12. **Д. Дорошенко.** Славянський світ в його минулому й сучасному 1.50. В гарній оправі в пів полотно з картою Славянщини ... 2.00
13. **В. Леонтович.** Спомини утікача ... 30 ц.
14. **І. Герасимович.** Життя й відносини на Радянській Україні ... 20 ц.
15. **Д-р С. Томашівський.** Під колесами історії ... 25 ц.
16—17. **О. Стороженко.** Твори. Марко Проклятий і инші ... 90 ц.
18. **Слово о полку Ігоревім.** Оригінал і переклад, із поясненнями Лепкого. (Друкується).
19. **Т. Шевченко.** Кобзар, з ілюс. 1.50
20. **Т. Шевченко.** Гайдамаки. Ілюстр. видання ... 90 ц.
21—22. **Т. Шевченко.** Повісти (Артист, Музика й ин.) ... 90 ц.
23. **Т. Шевченко.** Думки. Вибір поезій ... 5 ц.
24. **Достойно єсть.** Збірка памяти Т. Шевченка ... 5 ц.
25. **О. Федькович.** Вибір поезій ... 5 ц.
26. **Дещо про гроші** ... 5 ц.
27. **Рідне Слово.** Збірка новель і оповідань ... 90 ц.
28. **П. Куліш.** Твори. Том І. Чорна Рада ... 50 ц.
29. **П. Куліш.** Твори. Т.ІІ. Поезії 50ц.
30. **В. Леонтович.** Хроніка родини Гречок.
31. **І. Герасимович.** Голод на Україні. З 39 образками ... 50 ц.
32—33. **В. Бирчак.** Василько Ростиславич ... 1.00
34. **В. Ємець.** Кобза та кобзарі, з бібліогр. Кузелі, ілюстр. ... 35 ц.
35. **Б. Клин.** Національне виховання ... 15 ц.
36. **П. Куліш.** Твори. Том III. Україна, з ілюстр. ... 30 ц.
37. **П. Куліш.** Твори. Том IV. Псалтир ... 50 ц.
38. **Д-р Ст. Рудницький.** Огляд національної території України ... 35 ц.
39. **І. Орлов.** Каїн і Авель. Драма 30ц.
40. **Д-р Ст. Рудницький.** Українська справа зі становища політичної географії ... 50 ц.
41. **В. Андрієвський.** З минулого. Т. III, ч. 1, Гетьман ... 50 ц.
42. **В. Андрієвський.** З минулого. Т. II, ч. 2, Директорія ... 50 ц.
43. **О. Яремченко.** Основи пластунства (скавтінгу) ... 10 ц.
44. **О. Щоголів.** Вибір творів ... 25 ц.

II. Монографії з обсягу мистецтва.

1. **Ол. Архипенко.** Твори. З портр. художника, 66 фот. й вступною статтею Г. Гільдебрандта. **Видання в укр., англ., нім. і франц. мовах** ... 5.00
2. **О. Коваківський.** Твори. з портретом художника й 25 світлинами. (Кінчиться друкувати).

III. Підручники.

1. **Ол. Барвінський.** Оповідання з всесвітньої історії (старинної й середньовічної), ч. 1 ... 40 ц.
2. **Ол. Барвінський.** Оповідання з всесвітньої історії. ч. II. (Нововічна доба) ... 40 ц.
3. **М. Ваврисевич.** Порадник учителя нової української школи ... 50 ц.

IV. Словарі.

1. **Б. Грінченко.** Словар української мови (українсько-російський словар), повний, в двох томах кишеневого формату, в оправі ... 6.00
2. **Уманець і Спілка.** Російсько-український словар в 1 томі в кишеневім форматі, в оправі ... 3.00

V. Чужомовні видання.

1. **J. Herasymowytsch. Hunger in der Ukraine.** Mit 46 Bild. ... 75 ц.
2. **N. Kostomariw. Zwei russische Nationalitaeten,** з передмовою Барвінського. (Кінчиться друкувати).

VI. Поза серіями.

1. **Струни.** Антологія української поезії від найдавніщих до нинішних часів. Влаштував Б. Лепкий. З багатьома портретами. ...Т. І 1.35; Т. II. 140
2. **Б. Лепкий.** Ювілейна збірка з вибором найновіщих недрукованих творів. (Кінчиться друкувати).
3. **Золоті Ворота.** Альманах Січових Стрільців, з малюнками Ковжуна, Іванця й Перфецького, під ред. І. Рудницького..без оправи $15, оправ. $25

Всі книжки можна теж дістати на люксусовому папері по вищих цінах. Примірники в оправі — 50% дорожчі.

Купуємо нові твори від авторів. На бажання висилається докладний каталог.

Книжки висилаються тільки за попереднім надісланнем грошей в гуртовній розпродажи. Книжки в дрібній розпродажи можна набути у всіх американських книгарнях.

Маю богато ріжного рода бизнесів, домів і фармів по приступних цінах до спродажи. Виробляю позички, роблю всякі угоди і контракта. Асекурую від огню доми, меблі, автомобілї і т. и. Всякі правні поради і інформації уділяю безплатно.

WALTER KOSTETSKI,
Notary Public, Business and Real Estate Broker
4309 GERMANTOWN AVENUE, PHILADELPHIA, PA.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА —СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

НА СОФІЙСЬКОМУ МАЙДАНІ

(Спогад очевидця про свято злуки з 22. січня, 1919).

І знову море голов залило Софійський майдан і знову дзвони на прастарій дзвіниці Собору поважно вітали присутніх і голосили про нову урочисту хвилину. Скільки їх було — тих урочистих хвилин — не сягаючи помяттю в далекі віки, а перераховуючи по черзі лише всі ті випадки, що казали присутнім масам спішити на Софійський майдан почunаючи від „Свята Вільної України" в березні 1917 р.! І скільки вже разів бувало, що дзвони Софійського Собору сповіщали столицю, що на майдані діється щось, що знову підкреслює одну дату й доповнює історичний календар одним днем більше, а українське населення столиці одночасно ховалось по хатах і з острахом ждало приходу найблищих днів! Бож на цьому самому місці не тільки Центральна Рада проголошувала вже в червні 1917 р.: „від нині самі будемо творити наше життя", таж на цьому самому місці нпр. в квітні 1918 р. „помазували" в гетьмани ґенерала Павла Скоропадського... На наших очах творилась історія, а Софійський майдан був старим, авторитетним, традицією освяченим, терпеливим свідком щораз нових тих памятних подій в життю українського народу.

Цим разом святковано одно з найбільших свят у споконвічному буттю Нації — Свято Обєднання, свято злуки всіх національних земель в одну суверенну, ні від кого чужого незалежну, державну цілість. Але либонь вперве сходилися сини відродженої України манiфестувати своєю присутністю привязання до великої Ідеї та висловити свою радість з нового її тріюмфу — у такому пригніченому настрою й у такий сумний час. Це, що Київ жив у военній атмосфері, нікого не бентежило й не хвилювало, — це була привична бостанова. Богато більше турбував усіх хоч сяк так ознайомлених зі справжнім станом справ — страшенний хаос у столиці й безладдя у всьому краю, та свідомість, що причиною цього є інертність, хиткість і повна розбіжність думок у верховної влади, у Директорії У. Н. Р. Неясні й суперечні поголоски про фронт, якими жила столиця, перейшли в авторитетні інформації, що армія У. Н. Р. розтаяла й на очах щезає, і що нечисленні війска Осадного Корпусу Січових Стрільців, Запоріжського Корпусу й инших боевих одиниць, що ще стояли при боці Директорії, не в силі опертися сильній червоній армії, яка сунула з півночі й північного сходу. Бо ні в кого не було вже ніякого сумніву, що йдуть бої не з „повстанцями", які домагаються зміни форми державного устрою У. Н. Р., тільки саме з правильною армією, рекрутованою, орґанізованою, озброєною і вивінованою в усі военно-технічні засоби на землях Великоросії.

Вечером того-ж самого дня мав зібратися Трудовий Конґрес. Але думка про нього не причинялась до вспокоєння широких кол українського громадянства, а навпаки, хвилювала новими питаннями: що принесе „Трудовий Конґрес", чи він викаже зрозуміння поваги моменту, чи зможе він бути працездатним у даних умовинах, та чи вдасться йому найти вихід з безсихідної ситуації?

Отже не дивниця, що в таких обставинах і серед того загального настрою Свято Злуки 22. січня 1919 р. не мало тих зовнішніх урочистих познак, що звичайно у подібних випадках і що на загал було досить скромне. Урочистий молебень духовенства, відчитання акту злуки й дефіляда частин корпусу Січових Стрільців, стаціонованих у Київі, склались на програму урочистости на Софійському майдані. Не було великих маніфестацій, безконечних промов і невмовкаючих окликів „слава!" радіючої маси. Не було пустої радости, — прилюдне свято мало т. м. більше „діловий" характер. Біля 11. год. передпол. зійшлись, а в якої півтори години пізніще вже розходились люде по домах. Знову заповнились Велика Володимирська, Софійська. Мала-Житомирська й усі инші вулиці довкола Софійського майдану живими ріками і знову Москалі, що з боку придивлялись, були неприємно вражені масами Українців: звідкіля, мовляв, взялось їх стільки?! У ствердженню цього самого факту і стихійного зросту й постепенного закріплювання української національної свідомости лежало й жерело віри присутніх мас в остаточну побіду тої самої Ідеї, яка тільки-що святкувала своє свято під згуки дзвонів Софійського собору довкола помятника Великого Богдана, на якому затерто ненависний напис: „Єдіная ненелімая"...

І. К—н.

(Діло).

СКОШЕНИЙ ЦВІТ

знімок з галицьких образків, повість Василя Барвінка (Володимира Барвінського), друге виданне, із вступом Богдана Лепкого.

Ціна 75 центів.

Замовлення слати на адресу:
„SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЄМО свойого брата Францішка Вишньовського, котрий в 1913 р. перебував в Шикаго, Ілл., 880 Saginaw Ave. Хтоби про него знав або він сам, просимо зголоситися до його дітий, котрі тепер бідують в Німеччині, по адресі: **Franz і Maria Wyshniewsky, Podlacken, Kr. Rostenburg, Ost Preussen, Germany.** 37-40

ПОШУКУЮ спільника або продам склеп з бучернею і яриною наслідком слабого здоровля. Інтерес добрий, в дільници українсько-польській. Голоситися під ч. 38-40
326—15th Ave., Newark, N. J.

ПОШУКУЮ стриєчної сестри Анни Макар з Острова, повіт Камінка Струмилова, в Галичині. Хто знає її адресу або вона сама хай напише до: 40-1
СТЕФАНІЇ ХОМЯК з Русилова,
71 Conant St., Manchester, N. H.

ДЕШЕВО ПРОДАСТЬСЯ „Пияно-Гармонь", 42 клявішів, 120 басів, 4-ох тонів з реґістром. Годжу навчити заграти пару танців. Побачити можна від 1. до 8. вечером. **W. Grow, 618 E. 16th St., 1 fl., Room 5, New York City.** 39-40

НА ПРОДАЖ БУЧЕРНЯ

в дільници українсько-польській. Інтерес добрий. Продаєся по причині другого інтересу і брак незнання українсько-польської мови. Ліс на два літа. Голоситися під ч. 40-43
70 Morris St., Jersey City, N. J.

БАЧНІСТЬ! Тепер є час купити фарму і бути готовим до весни. В мене є богато фарм по дешевим цінам. Прийдіть або пишіть по каталоґ. **KERSTNER, Фармер, 214 Main Street, Flemington, N. J.**
33,34,38,40,43,44,45,49

ВЗОРИ канва, нитки до вишивання D. M. C. і стемповані ріжні. Пишіть по каталоґ до:
UKRAINIAN BAZAAR,
168 E. 4th St., New York, N. Y.

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
Український погребники

Без ріжниці в котрій стороні Шікаго або околиці мешкаєте, телефонуйте до **МУЗИКИ** і заощадіть гроші.
2157 W. CHICAGO AVE.
Tel. Seeley 4252 & 4253

ВІДРОДЖЕННЯ

роман Льва Волстоя, переклав Василь Сімович, з портретом автора і з передмовою перекладчика. Друге, виправлене, з текстовою реставрацією Б. Боднарського зрівняне видання.

Три частини в двох томах.
Брош. $2.25, опр. $2.75.

Замовлення посилайте до:
„SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Свобідно за Майом.

В РУКАХ УШКАЛІВ.

З життя запорожських скиталців.

(1)

В садку турецької гостинниці біля солунського порту сидів при столі одинокий в сій хвили гість. Пакав люльку і дивився на море. Водив очима від корабля до корабля, від байдака до байдака, що впливали до порту, то випливали з него на повне море. На його лици мож було вичитати якусь турботу і нетерпеливість. З гостинниці вийшов газда і приступив до него.

— Отсей корабель, — газда сказав показуючи на великого вітрильника, — відійде до Стамбула, але аж за чотири дни.

— Я гадав, що з Солуня відходить до Стамбуля що днини пять, шість, десять кораблів — гість відповів. — Як би я був знав, що так довго прийдеся ждати, був би пустився суходолом — верхом.

— Звичайно відходить туди по кілька на днину. Не знаю, що таке сталося, що вчера не пішов жаден і нині ще ненма такого, щоби пішов на Стамбул.

Їх розмову перебила поява нового гостя. На довгих худих ногах в кратованих шлавках довгий толуб ненаеч без череа, на довгій худій шиї подовгата кощава голова, на тій голові [illegible] і високий неначе коновка капелюх. Газда, котрий зараз пізнав, що то якийсь турист-інґлішмен, зігнувся перед ним в каблук і випрамившися, дожидав приказів.

— Не потребую вас! — Інґлішмен варкнув по англійськи і кинувши на стіл якусь срібну монету, — сказав: — Се маєш за місце в твоїм садку. Я сюди прийшов, бо відси гарний вид.

Газда взяв монету і дивився то на неї, то на гостя. Він, сарака, поанглійськи не розумів, отже не знав, за що гість платить. Стоя і допитливо позирав на гостя.

— Іди собі до чорта! — інґлішмен воркнув злісно. — Ти смердиш всякими багбанськими смородами і здоровий воздух сего садку перемінюєш в повітря... О! Ще й блоха лізе по тобі... готова на мене скочити!

Газда далі стояв, питаючи, що принести. Гість догадався, що газда не розуміє його. Щоби його спекатися, сказав коротко:

— Кава!

Газда зрозумів, побіг і таки зараз приніс чарку. Інґлішмен понехав, кинув чарку з кавою в море і сказав:

— Тютюн!

Газда знов побіг і приніс люльку вже напхану і запалену. Інґлішмен втягнув дим носом і кинув люльку за кавою.

— Бефштек! — крикнув.

Газда лиш здвигнув раменами, бо не зрозумів. Судячи з одягу і поведення, сей гість був бездечно богач і розтратник, отже газді дуже залежало на тім, щоби його вдоволити. Другий гість, що сидів тихо і лише підсміхався, пояснив газді, що таке той бефштек, з якого мяса, і як його зробити.

— Скажіть йому, що зараз буде, бо мясо маю, — промовив урадуваний газда і бігцем відійшов.

— Ви розумієте по англійськи? — Інґлішмен спитав Турка.

— Трхоа. Ви турист?

— Так.

— Виряджаючися між Турків, ви повинні були вивчити пару турецьких слів, щоби знати по турецьки бодай ті річи, які вам прийдеся купувати.

— Того мені цілком не треба, бо маю гроші. По турецьки нехай вчаться ті, що не мають гроший. Я маю драгомана. Сюди не взяв його, бо мені й надумку неприйшло, що тут, в Солуни, при самім порті властитель гостинниці не знає, що таке бефштек!.. Ви може ідете до Анґлії?

— Чому так думаєте?

— Бо ви, хоч Турок, несогірше балакаєте по нашому.

— Я мав нагоду навчитися у війську, бо раз був приділений до анґлійського штабу.

Ви офіцир?

— Був, але службу вже покинув.

— Вже покинув? Ви ще не такі старі. Вам не більше, як сорок.

— Я лиш держуся так молодо. Мені вже пішло на пятьдесятий.

— Ви маєте тут яку посілість? Або може пустилися на купця?

— Ніодно, ні друге. Я бездомний бурлака. Дуже я не тут біля Солуня родичі. Я ме того приїхав сюди, щоби між своїми доживати віку.

Кажете, були... Вже нема їх? Померли?

— Бог святий знає, живі вони, чи вже померли. Тут були три оселі мого народу. Тепер на тім місци вже сидять Турки. Мій народ... народ скитальців. Сидів тут загнаний сюди своєю долею. Тепер наша доля-недоля й відси вигнала їх. Турки перекинули їх кудись в Малу Азію.

— То ви не Турок? Серб? Болгарин? Волох?

— Я Запорожець.

— Запорожець?!.. Я ничтав про Запорожців. У нас в Анґлії богато писали про них. То народ, що жив на долішнім Дніпрі. Коли Москва розперлася аж по Чорне Море, вони втікли до Турка і вкупі з Турком воювали Москаля?

— Так було. Зразу жили на при устю Дунаю. Коли частина вернула до своєї батьківщини, Турки перекинули недобитків сюди під Солунь. Війна з Росією і повстання християнських народів Туреччини зробили Турків недовірчивими. Вони потерпали, що запорожські лицарі пристануть коли до повстанців. Отже взяли, таї ще раз переселили їх, десь аж за Ангору, за велику сільну пустиню. Се сталося торік. Я послідні два роки був у службі, далеко в Азії і про се не знав нічого. Тепер я рішився покинути службу і вернути до своїх. Приїжджу, а тут їх вже нема. В хаті, де жив мій батько, тепер сидить якийсь Турок.

— Отже ви тепер мабуть в дорогу до своїх? Куди їдете?

— Насамперед морем до Стамбуля. Потому морем мабуть до Сінопи. Відтам долиною ріки Кізіль-Ірмак в глубину Малої Азії. Так довго, аж допитаю.

Інґліс вийняв з кишені мапу, розклав її на столі і став по ній водити пальцем.

— Кізіль-Ірмак величезна ріка, — сказав. — І чудно плине. Робить велику підкову, обіймаючу безмаль не шесту пайку Малої Азії. Полуднева частина каблука Кізіль-ірмака близша до середземного моря, ніж до Чорного. Де оселя ваших Запорожців?

— Саме десь там.

— Маєтет власний корабель?

— Запитаний розсміявся.

— Турецький Мір-і-ліно мусів би добре красти, щоби, покинувши службу, міг розтрачувати гроші на такі витребеньки, — відповів. — Я з моєї плати відклав на чорну годину, що як осяду між своїми, то буду міг, працюючи, сяк-так дожити віку.

— То ви бриґадир? Наша з одним хвостом? Позводите, ефенді, що присяду ся до вашого стола?

Інґліс, не ждучи на відповідь, переніс мапу на стіл папі і сів на лаві просто него.

— Я, — сказав, — Давид Ліндсай.

— Мене Турки звуть Кара Юзуф, себто Чорний Осип. По батькови звуся Сивенький. Осип Сивенький.

— Сего вашого запорожського прізвища я ніяк не здужаю вимовити. Вибачте, що лишуся при турецьким Кара Юзуф... І я був колись у війську, але до бриґадира не довів. Я покинув сей хліб, бо військо, то неволя. Хочу порачити Індії, вони кажуть мені йти до Канади. Хочу заполювати на Кенґеру, вони посадили мене в Ґібральтарі, де вплоюєш хиба павяна. Моя вдача така, що більше як тиждень в одним місці не висиджу. Я виступив з армії і тепер товчуся по цілім світі. То, але, життє! І не потребую журитися льокацією надвишки моїх доходів, що зробити з зайвими грішми.

— Маєте їх так богато?

Пливуть як вода гірським потоком по зливі. Щоби в тій повени гроша не втопитися, розпускаю гроші по цілім світі. Торік пройшов Америку від океану. Полював, ловив дикі степовікані, бився з індіянами. Тепер обїду Малу Азію, піду від Адани до Евфрата, долі Евфрата до Вавилона і до Перського заливу. Ви до Сінопи не поїдете. Поїдете до Адани!

— Яке мені діло до Адани?

— Дивіть на мапу. З Адани близше до вашої мети, ніж з Сінопи.

— Але до Сінопи грубо близше, ніж до Адани. І скорше заїду і менше буде коштувати. Мені повін трошиі не так, як вам.

— Нічо не буде вас коштувати, бо возьму вас на мій корабель. Ще й заплачу вам, як ви добрий стрілець і поможете мені вполювати яку рідку штуку. Бо я, бачте, засновую зоольоґічний музей. І всяку старину збираю. Збрую, домашне знаряде, одяги... Тепер іду оглянути місце, де стояла Троя. Може виколаю якого божка, яку чашу, який шелом. Потому буду навідуватися од инших прибережних місцевостий. Буду столювати, збирати історію людства в тих сторонах.

— Я загаявсь би. Я вже так давно не був між моїми. Не знаю, чи живі...

— Ви знаєте околицю Трої?

— Знаю.

— То бодай до Трої будьте мені за провідника. За те заїдете за дурно бодай до Стамбуля. Возьму вас на мій яхт. Поїдете до Трої і там будете зі мною двапри дни. Ялишуся в Трої дожидаючи повороту яхту, котрий завезе вас до Тамбула.

— Як ваша алска, то таку ви году можу приняти.

— Се ніяка вигода. Се інтерен. Мій і вам. Ви покажете мені Трою і позначите дещо. За се поміч я заплачу вам даремною їздою до Стамбула і грішми. Маю гроші. Забагато...

Добдили торгу. Ліндсай, ще будучи в Атенах, хотів гхати просто до Трої. До Солуня приїхав лиш тому, бо купленний ним яхт вже був навантажений товаром солунського купця. Тепер Ліндсай ждав лим на вість, що й яхт вже вивладований і очищений. Не дочго ждав, бо надійшли наймлений ним драгоман.

— Пане, — сказав, — Яхт вже чистить. Смерком буде готовий до відізду. Служба жде на приречений вами зачет, бо хоче пере відіздом дещо купити, ну, і погуляти.

(Дальше буде).